

„DA NA JAPKO

ĀšterĀ½, 31 bĀ™ezen 2015

Jak se tak courám krajinou, tak jsem vymyslela, Ā¾e napíšu ódu na jablko, jako podĀkování tĀm, co se snaĀ¾í vrátit pĀvodní genofond do naší krajiny. Vím, Ā¾e se píše jablko, kdyĀ¾ je jdu kupovat, tak si kupuji jablka, ale kdyĀ¾ ho dávám, jím japko :-)). Kupovala bych jich hodnĀ a ráda, jenomĀ¾e obchodní Ā™etĀzce znají tak maximálnĀ ĀtyĀ™mi druhy jablek a dĀlí je na Āervená a zelená.

NĀkdy jsou jedlá i chutná, nĀkdy ménĀ, protoĀ¾e jsou podtrĀžená, a nĀkdy k jídlu vĀbec nejsou, protoĀ¾e hníjí od prostĀ™edka. Specifická chuĀ a vĀnĀ se ztratila, na jejich úkor byla dána pĀ™ednost vzhledu a skladovatelnosti.

A pĀ™itím lidé vyšlechtili jablek tolik druhĀ, od zelených, pĀ™es Ā¾luté, Ā¾luté s narĀovĀlým líšem a mramro to je jablko Āeistické lahškové, nĀkteré druhy jsou Āíhané, jiné Āervené aĀ Āervenofialové, takové je Malinové hornokrajské a Kavily, ty mají dokonce Āervenou i duĀninu. NĀkterá jablka jsou mrĀavá, tĀ™eba Panenská Āeská a jiná zase obĀ™í, Boikovo obrovské má klidnĀ 350 gr.

A tĀch chutí a vĀní… nĀkterá jsou sladká, jiná zase kyselá, chutnají po citronech, jahodách, malinách, banánech i ananasech. VĀni po lesních jahodách mají OvĀ hubiĀky, starý, zcela mizející druh, zvláštního tvaru. PrĀsvitná Ā¾lutá dozrávají uĀ¾ v pĀlce Āervence, ty mám obzvlášĀ¾ ráda, protoĀ¾e krásnĀ kĀ™oupnou a jsou plná sladkokyselého šĀ¾avy, jiná jablka dozrávají klidnĀ aĀ¾ v prosinci, tĀ™eba Āehtáš soudkovitý. Také tvary jsou rĀzné a tvarem poplatné svému jménu. NapĀ™íklad jiĀ¾ zmínĀné OvĀ hubiĀky, Āehtáš soudkovitý, Zvonkové jablko, KvĀ jablko, Gdanský hranáš, co se pouĀíval na výrobu kalvádosu.

ProtoĀ¾e jsem dĀtství proĀívala bĀhem padesátých let, tak jsme doma jablka v obchodĀ nekupovali. Na zahradĀ ve vnitrobloku rostly letĀky a štrĀdláky. První se daly jíst hned, ty druhé pĀ™ímo ze stromu ne, ty byly pĀ™íšernĀ kyselé. Jak uĀ¾ název napovídá, máma z nich dĀlala štrĀdly, strouhala je i do lívancového těsta a kdyĀ¾ se úplnĀ utrhl, tak je oloupala, vyjádĀila, nakrájela na pĀlceĀřáková koleška, obalila ve francouzském těstíšku, usmaĀila a nakonec posypala vanilkovým cukrem se skošicí. Ale utrhl se s takovou pĀ™ípravou málokdy, proto usmaĀená koleška jí mizela pod rukama.

Pro jablka na uskladnĀní jsme si jezdili tramvajĀ Ā.10 na statek v ToulcovĀ dvoĀ™e. Desítka tehdy jezdila od nás z Vinohrad od vodárny dozadu do HostivaĀ™e na námĀstí Marata. Ve statku jsme koupili jablka, která ve sklepĀ vydrĀela aĀ¾ do jara, takĀ¾e koĀenáš, soudky, a poslední pĀ™íšly na Ā™adu ke konzumování zvonky. Jenom pĀ™ed vánošními svátky ve Vinohradské trĀnici stáli frontu na Jonatány. Ty tehdy moc nebyly a máma je pĀ™ede mnou a ségrou zamykala do spíš, protoĀ¾e by do štĀdrého dne nevydrĀely. Z nabídky jablek v obchodních Ā™etĀzcích nejsem zrovna u stejnĀ mám nejradĀji, kdyĀ¾ jablko mohu slupnout rovnou ze stromu. A tak mám radost z toho, Ā¾e v Praze se obnovují ovocné zahrady se starým genofondem, nebo dokonce zcela novĀ vysazují staré druhy ovocných stromĀ. Jeden obnovený a udrĀovaný sad je v Lysolajích, pĀ™ed pĀ™írodním památkou Housle, erozní rokle hluboce zaĀ™íznutá do HostivaĀ™ tabule. Tam jsou nejenom jablka, ale i staré druhy tĀ™ešní. UĀ¾ se tĀším na Ā¾luté chrupky, nebo tmavĀ rĀ aĀ¾ hnĀdé kaštanky, kterými jsem si v dĀtství zmalovala nejedno triko.

Další, tady je to rovnou arboreto, v tomto pĀ™ípadĀ nejenom ovocné, to najdete na Praze 5 u Malé Ohrady. TakĀ¾e metro B, stanice Nové Butovice, chĀze ve smĀru jízdy do Centrálního parku a pĀ™ed rybníkem vlevo podle potoka, který jde pod povrchem. Jeho tok je oznašen velkými kameny, podejdete most a uĀ¾ jste skoro na místĀ. Také tady je hned vedle pĀ™írodní památka AlbrechtĀ vrch. NĀkdeší sopku tvoĀ™í skupina skal vulkanického pĀvodu. V jeho úpatí je meandrujícího Prokopský potok. V Āásti „BabiĀšin sad“ najdete 17 pĀvodních vysokokmenných odrĀd jabloní, hrušní, slivoní a dĀ™íve hojnĀ vysazovaný keĀ™ klokoš. Ukázka ménĀ známého ovoce, které naší pĀ™edkové s oblibou pĀstovali a zpracovávali, zahrnuje devĀt druhĀ vĀetnĀ kdoulonĀ, mišpule nebo oskeruše.

Snahou bylo přestavět nově vysazené staré odrůdy vysokokmenných ovocných dřev, které se dříve v krajině přestavěly. Takové odrůdy se shánějí a prodávají, protože v ovocných kolkách je většinou neprodávají. A někdy to je jenom nově osázená úvozová cesta jabloni, hrušni a vstykami jako v Suchdole, kde o každém ze stromků pečují děti z mateřské školy. Byly přitom jejich výsadbě, chodily je za aby se uchytily a každý strom dostal cedulku se jménem, které mu děti vymyslely. Je tu Aninka, Hvězdička i Elinka, Sumeček a Okoun, asi děti nějakého rybáře, Hagrid, Glum, MacPherson, to bude strom malého Skota, Abraham Lincoln, pro změnu asi Američana, Hubáček a Drsoň. Drsoň nejspíše bude ošetřovat prázdný ctitel Cimrman, Ušák v Ovocák, najdete tu i Kájinka anebo docela jednoduše se strom jmenuje Pan Jablko.

Za zmínku stojí i Strahovská zahrada, kde bývala stráž plná hrušní. Před lety zahradnická firma stromy odborně ošetřila tak, že místo prořezání jim ušila vršky a ty to většinou neprořezala. Celá stráž je znovu osázena, vypadá to na jabloni a tady bude nějaké překvapení v podobě zajímavého druhu.

Zcela nově osázena v roce 2013 byla zahrada Zlodička v nejzadnějším západním koutu přírodního parku Strážka, kousek od Evropské. Orientační tabule vás seznámí s jednotlivými druhy, je tam i několik přívodních jabloní, které dendrologové nedokázali určit. Tak je na podzim přejdu ochutnat. DEERES